

Zvukový súbor

[zacnime-si-s-obcianskou-vedou-visitor_VFRVWa6f.mp4](#)

Prepis

00:00:05 Moderátorka

Mgr. Ladislav Pekárik, PhD. z Centra biológie rastlín a biodiverzity Slovenskej akadémie vied, nám porozpráva niečo o skúsenostiach s občianskou vedou na Slovensku a o ich projekte VISITOR.

00:00:18

Projekt Visitor je zameraný na mapovanie nepôvodných druhov organizmov nielen na území Slovenska.

00:00:24

Takým ďalším cieľom do nášho projektu je zvýšiť povedomie bežných obyvateľov o

00:00:32

záujem o svoje okolie, pretože nepôvodné druhy sa vyskytujú úplne všade. Keď sa pozriete z okna, tak nejaký nepôvodný druh určite nájdete, či už je to rastlina

00:00:41

alebo živočích. Ako dobre viete, nepôvodné druhy v súčasnosti predstavujú celkom veľký problém a výraznú výzvu, pretože sa šíria

00:00:55

po celom svete a môžu jednak spôsobovať rôzne ekonomické škody, a taktiež môžu začať pôvodnú biodiverzitu. Práve cieľom tohto projektu je zlepšiť mapovanie týchto nepôvodných druhov a zachytiť ich šírenie

00:01:11

v rámci Slovenska.

00:01:14 Moderátorka

Ďakujem Vám pán Pekárik za informácie o vašom projekte. Projekt Visitor je zaradený do projektu občianska veda. Akým spôsobom zapájate občanov do tohto projektu. Ako sa podieľajú na projekte?

00:01:31

Ťažiskovým komponentom nášho projektu je aplikácia pre smartfóny, ktorá je dostupná zdarma a môžete si ju stiahnuť. Táto aplikácia umožňuje jednak odosielať fotografie vašich nálezov, automaticky sú odosielané aj súradnice, čiže vieme presne lokalizovať, kde sa nález nachádzal a tieto nálezy sú potom kontrolované.

00:02:00

A ak sú správne určené, tak potom sú zverejnené na webe, čiže všetky nálezy, ktoré sú správne a dobré, tak potom sú verejne dostupné na našej na našom webe, ktorý je prepojený s touto aplikáciou.

00:02:16

A čo sa týka získavania

00:02:20

užívateľov - mapovateľov, tak využívame rôzne kanály, či už sú to rôzne články, hlavne na webových portáloch, taktiež sa občas podarí spomenúť tento projekt aj v nejakých

00:02:41

médiách, či už v rozhlase alebo ako teraz v tomto videu.

00:02:48 Moderátorka

Do povedomia verejnosti sa ľahko dostane. Táto aplikácia sa dá bežne stiahnuť a netreba nejaké špeciálne zaškoľovanie občanov. Teda vyslovene len aplikáciu využívate na výskum a zber údajov?

00:03:02

Súčasťou aplikácie je aj encyklopédia, kde sú popisy jednotlivých druhov. Čiže to, čo potrebujeme mapovať, tak sú veľmi dobre popísané a sú k tomu priradené fotografie.

00:03:14

Taktiež je tam uvedené akým spôsobom sa tento druh dá rozpoznať, čiže týmto sa snažíme taktiež vzdelávať občanov, aby poznali svoje okolie.

00:03:26 Moderátorka

Narazili ste pri riešení projektu na nejaké problémy a prekážky? Malo to bezproblémový priebeh? Či už od podania projektu cez samotnú realizáciu? Napríklad financovanie?

00:03:43

Financovanie projektu bolo práve založené na niekoľkých rôznych zdrojoch, a tento projekt je čiastočne naviazaný na COST projekt, ktorého som súčasťou.

00:03:58

To je európsky projekt, ktorý sa volá Alien-CSI Action, je to projekt založený práve na mapovanie výskytu rozšírenia nepôvodných druhov pomocou občianskej vedy.

00:04:12

Čo sa týka financovania projektu z národných zdrojov, tie sa nám veľmi nepodarilo získať, čiže je to skôr také lepenie projektu a financovanie vývoja tejto aplikácie a webu. A čerpáme skôr z viacerých malých zdrojov.

00:04:27

A aj keď sme sa snažili o financovanie v nejakých väčších projektoch, zatiaľ sme neboli úspešní, čiže jedno z tých úskalí je financovanie.

00:04:38

Ďalším úskalím je nájsť si na tento projekt čas, pretože v podstate my to robíme popri našej práci, nemáme zamestnaného žiadneho človeka, ktorý by sa priamo a len tomuto projektu venoval.

00:04:53

Čiže toto je ďalšie úskalíe. Ďalším úskalím, ktoré vidíme do budúcnosti, je najmä to, že ak financovanie vyschne, čiže nebudú žiadne zdroje, ako budeme ďalej udržiavať chod tejto aplikácie, pretože tá musí prechádzať neustálym vývojom.

00:05:10

Čo sa týka ďalších úskalí, myslím si, že celkom máme slušné zastúpenie užívateľov, ktorých ale nie vždy sa úplne darí si udržať.

00:05:21

Ale pribúdajú stále nejaký noví. Čiže nálezov máme relatívne dosť, a tie nálezy sa samozrejme zvyšujú v období, keď sme tento projekt predstavili na nejakom fóre v médiách.

00:05:40

A taktiež ešte jednou skupinou, ktorú celkom úspešne využívame sú študenti vysokých škôl, pretože v súčasnosti aj počas tejto pandémie majú študenti prírodovedných odborov povinné terénne cvičenia, ktoré nemôžu byť prezenčne, a teda využívame tieto online nástroje na to, aby sme aspoň do istej miery nahradili tieto terénne cvičenia.

00:06:06 Moderátorka

Ďalšou otázkou nadviažem. Má projekt praktické využitie?

00:06:17

Tento projekt áno, to je jedna rovina toho praktického využitia. Druhá rovina praktického využitia by mohla byť tá, že napríklad niektoré samosprávy by si mohli prostredníctvom nášho projektu zmapovať rozšírenie nepôvodných druhov. Vedeli by presne počty stromov, napríklad pajaseň, ktorého je tu v Bratislave obrovské množstvo. Tieto dáta by boli pre nich voľne dostupné, potom by tie nepôvodné druhy mohli manažovať.

00:06:42

Premýšľali sme o ďalších rôznych možnostiach praktického využitia. Ja si myslím, že tento projekt je napríklad veľmi vhodný pre učiteľov stredných škôl, ktorí by mohli "vyhnať" svojich študentov do okolia školy, aby mapovali nepôvodné druhy.

00:06:59

Čiže aj tu je takáto rovina praktického využitia. V rámci tohto projektu plánujeme taktiež verziu pre "odborníkov", ktorí už nebudú musieť byť kontrolovaný, a tu by sme chceli rozšíriť množstvo

00:07:22

sledovaných druhov. Nielen sa zamerať na tých niekoľko približne 40 druhov, ktoré sú také najbežnejšie, a pre nás najzaujímavejšie, ale vedeli sme to rozšíriť aj o ostatné druhy, napríklad všetky nepôvodné, kde už ten užívateľ - expert by si nemusel vyberať zo zoznamu druhov ale mal by voľnú ruku.

00:07:41 Moderátorka

Tak to sú veľmi zaujímavé myšlienky. Určite budú mať veľkú podporu v slovenskej vede. Ešte pár otázok na záver. Kde sa zrodila myšlienka projektu a navrhnutie aplikácie? Ako sa to celé "rodilo"?

00:08:02

Táto myšlienka vznikla po diskusii s kolegyňou, s ktorou sme tento projekt potom rozbehli. Ja som kedysi dávno premýšľal o podobnom projekte, ktorý by sa venoval len rybám, ja som odborník najmä na ryby, a pri tej diskusii sa práve zrodila táto myšlienka, že poďme...

00:08:25

...mapovať nepôvodné druhy.

00:08:30

Premýšľali sme akou formou sa práve dostať k týmto informáciám, a keďže sme mali nejaké zdroje, a mali sme aj dobré kontakty na vývojárov, tak sme sa snažili ísť tou najmodernejšou cestou, a teda tou cestou aplikácie, ktorá je naozaj jednoduchá.

00:08:53 Moderátorka

Veľmi dobré rozhodnutie. Pretože to, čo sa dá stiahnuť do smartfónov a pracovať s tým, určite priláka bádateľov a ľudí do občianskej vedy.

00:09:06 Moderátorka

Ešte by som pán Pekarík mala na Vás otázku ohľadom aplikácie. Rieši aplikácia aj také situácie, ako pokrytie v rôznych oblastiach Slovenska s rôznou koncentráciou ľudí? Zohľadňuje sa to pri zbieraní údajov?

00:09:31

Áno o tomto probléme dát získaných občianskou vedou vieme, a tie údaje sú oveľa viac koncentrované na miesta, kde chodia ľudia.

00:09:42

Je to samozrejmé. A na druhej strane, ten výskyt nepôvodných druhov výrazne súvisí s ľudskou činnosťou, čiže často osídľujú pozmenené biotopy, čiže veľmi radi sa objavujú v intravilánoch a taktiež sa veľmi radi vyskytujú pozdĺž nejakých línií či už líniových stavieb,

00:10:04

nejaké diaľnice a železnice, alebo potom pozdĺž vodných tokov.

00:10:11

To je všeobecný problém údajov občianskej vedy. A ďalším problémom je to, že ak niekde nálezy nemáme, to neznamená, že tam tie nepôvodné druhy nie sú. Občianska veda rieši len pozitívne nálezy a negatívne nálezy v podstate nerieši.

00:10:27 Moderátorka

Tieto dáta, ktoré získavate, teda nejakým spôsobom ďalej musíte analyzovať, spracovávať, alebo ako ich ďalej šírite verejnosti?

00:10:38

Všetky overené nálezy sú zverejnené na webe, čiže sú voľne dostupné a každý užívateľ si ich môže pozrieť.

00:10:46

Môže si pozrieť svoje nálezy, keďže každý užívateľ musí mať užívateľské konto, kde si potom vie na základe svojho konta zobrazíť svoje nálezy, ktoré pridal do aplikácie Visitor.

00:11:02 Moderátorka

Ešte by ma zaujímalo, či nejakým spôsobom vyhodnocujete tieto údaje, napríklad formou dotazníkov? Spolupracujete aj so študentami? Porovnávate tieto údaje s niečím?

00:11:22

Áno, robili sme takú štúdiu v rámci záverečnej práce jednej študentky, kde nás zaujímala zmena postojov práve k problematike nepôvodných druhov a aj s využitím práve aplikácie Visitor. A zvolili sme dvojice

00:11:40

pôvodných a nepôvodných druhov, ktoré boli najviac atraktívne a najmenej atraktívne. Táto aktivita bola riešená a hodnotená tiež nezávislými občanmi, a

00:11:56

pýtali sme sa ich na 3 otázky: ktorý z tejto dvojice je pre nich atraktívnejší alebo menej atraktívny?

00:12:04

Ďalšou otázkou bolo, ktorý druh by radšej chránili?

00:12:08

A poslednou otázkou bolo, s odstránením ktorého druhu by súhlasili? Tento dotazník sme najprv použili predtým, než dostali participanti akúkoľvek informáciu o nepôvodných druhoch.

00:12:26

A potom sme týchto participantov rozdelili do 3 skupín, kde po niekoľkých mesiacoch opäť 1. skupina, ktorá bola kontrola, dostala tie isté otázky, a ten istý dotazník bez akejkoľvek informácie. 2. skupina dostala ešte prednášku o nepôvodných druhoch, kde sa oboznámili s touto problematikou.

00:12:48

3. skupine bola ponúknutá práca práve s Visitorom.

00:12:52

Zistili sme, že pri tej kontrolnej skupine sa postoje týchto ľudí nezmenili, ale pri tých ostatných dvoch sa tieto postoje zmenili v prospech pôvodných druhov, a kde dokonca

00:13:06

aplikácia Visitor bola o niečo lepšia ako prednáška. A taktiež sme na inej akcii

00:13:15

zistovali koreláciu s vekom participantov. Tam sme zistili, že čím bol participant starší, tak tým menej sa menili postoje k tým

00:13:32

nepôvodným v prospech pôvodným druhom.

00:13:35 Moderátorka

Projekt je veľmi pestrý, držím palce, a pevne verím, že bude pokračovať aj ďalej a že sa všetky problémy vyriešia. Ďakujem Mgr. Ladislavovi Pekárikovi za vyčerpávajúce informácie o projekte občianskej vedy Visitor.

00:13:54

Ďakujem za rozhovor.